

Helsingin terveydenhuollon asukaskohtaiset kustannukset vuonna 2014

Aineisto

Kustannusvertailussa mukana oleva aineisto on jaoteltu perusterveydenhuoltoon ja erikoissairaanhoidon ja näiden ryhmien sisällä edelleen avohoitoon ja ympärivuorokautiseen laitoshoidon.

Perusterveydenhuollon avohoito on jaettu avoterveydenhuoltoon, suun terveydenhuoltoon ja kotihoitoon. Ympärivuorokautinen hoito sisältää terveydenhuollon vuodeosastohoidon sekä sosiaalihuollon ympärivuorokautisen hoidon (vanhainkodit ja tehostettu palveluasuminen). Erikoissairaanhoidon sisältyy Helsingin oma erikoissairaanhoidon, HUS:ita ostettu ja muu ostopalveluna hankittu somaattinen ja psykiatrinen avohoito ja laitoshoidon. Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut sisältyvät psykiatrisen avohoitoon.

Suomen Kuntaliitto on antanut kunnille kustannusten kohdentamisesta yhtenäiset ohjeet ja tarkkuustason voidaan olettaa tällaisessa selvityksessä liikkuvan kunkin kaupungin kohdalla 20-30 euron marginaalilla asukaskohtaisissa kokonaiskustannuksissa.

Helsingin aineisto on jaoteltu vuonna 2014 voimassa olleen sosiaali- ja terveysviraston palveluluokituksen mukaan seuraavasti:

Perusterveydenhuolto

Avohoito

Avoterveydenhuolto

Oman toiminnan avoterveydenhuollon kustannuksiin on otettu mukaan terveysasemien lääkärin ja hoitajan vastaanotot, neuvolatoiminnat, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, lasten puheterapia, aikuisten ja lasten terveyskeskuspäivystykset, epidemiologinen toiminta ja lääkinnällinen kuntoutus mukaan lukien apuvälineet.

Avoterveydenhuollon ostopalvelut sisältävät mm. seuraavat kustannukset: keskitetyt neuvontapalvelut (ns. 10023), Terhokodin avopalvelut, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön palvelut, huumeongelmaisten erityispalvelut (A-klinikkasäätiön Vinkki, Diakonissalaitoksen tähän ryhmään kuuluvat palvelut, Hivtoimintakeskus), Helsingin yliopiston oikeuslääketieteen laitoksen palvelut, lääkinnällisen kuntoutuksen ja rintamaveteraanien avokuntoutuksen palvelut, ostot Vantaan yritysterveydenhuollolta, ulkokuntalaskutuksen sekä terveydenhuollon avohoitoon luettavat järjestöjen avustukset.

Helsingin avoterveydenhuollon kustannukset laskivat n. 2 milj. euroa (1,2 %) edelliseen vuoteen nähden. Oman perusterveydenhuollon avohoidon kustannukset kasvoivat 0,9 %. Kustannukset laskivat mm. lääkinnällisessä kuntoutuksessa, yritystyöterveyshuollon ostopalveluissa ja Terhokodin ostopalveluissa.

Kotihoito

Kotihoito sisältää kotipalvelun ja kotisairaanhoidon lisäksi yökotihoidon, tukipalvelut, lääkäripalvelut, ostopalvelut ja ulkokuntalaskutuksen. Kotihoidon kustannukset olivat hieman edellistä vuotta korkeammat (0,7 %) mutta myös käyntien määrä lisääntyi n. 4,4 %.

Suun terveydenhuolto

Suun terveydenhuolto sisältää oman toiminnan, ostopalvelut, palveluseteliostot ja ulkokuntalaskutuksen. Suun terveydenhuollon kustannukset olivat edellisen vuoden tasoa. Oman toiminnan kustannukset kasvoivat 1,7 milj. euroa ja vastaavasti ostopalvelujen kustannukset laskivat 1,4 milj. euroa

Ympäri vuorokautinen hoito

Terveystoimi

Terveydenhuollon ympärivuorokautinen hoito sisältää oman vuodeosastotoiminnan; akuuttihoiton ja kuntoutuksen vuodeosastot, kotisairaaloiminnan sekä näihin liittyvät ostopalvelut.

Edellisten vuosien tietoihin verrattuna perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon vuodeosastohoidon tilastointi on Helsingin sosiaali- ja terveydenhuollossa muuttunut. Helsingin omien päivystysten (Malmi ja Haartman) vuodeosastot siirrettiin vuonna 2014 perusterveydenhuollosta somaattiseen erikoissairaanhoidon hoitoon. Tämän tilastointimuutoksen seurauksena päivystysosastojen siirto somaattiseen erikoissairaanhoidon hoitoon vähensi vuoteen 2013 verrattuna perusterveydenhuollon ympärivuorokautisen hoidon kustannuksia 36,5 milj. euroa. Tämä siirto vaikutti myös siihen, että Helsingissä terveystoimen ympärivuorokautinen hoito laski kustannuksiltaan suurten kaupunkien mediaaniin.

Sosiaalitoimi

Sosiaalihuollon ympärivuorokautinen hoito sisältää oman vanhainkotihoiton (laitoshoito) ja tehostetun palveluasumisen sekä tämän toiminnan ostopalvelut. Kuntaliiton vertailussa ovat mukana myös keskiraskaan palveluasumisen kustannukset. Helsingillä keskiraskasta palveluasumista ei ole. Kustannukset alenivat edellisestä vuodesta 4,3 milj. euroa (1,7 %). Palveluasumisessa kustannukset kasvoivat ja laitospalvelussa alenivat.

Erikoissairaanhoidon avohoito

Avohoito

Somaattinen erikoissairaanhoidon avohoito

Helsingillä omaan somaattiseen erikoissairaanhoidon avohoitoon kuuluvat sisätautien, geriatrian, neurologian ja fysiatrian poliklinikat, foniatrian toiminta, silmäseula sekä Haartmanin ja Malmin päivystyspoliklinikat lukuun ottamatta terveyskeskuspäivystyksiä.

Oman somaattisen erikoissairaanhoidon kustannuksista vähennetään

asiakasmaksut, jotta kustannukset ovat vertailukelpoisia sairaanhoitopiiriin kustannusten kanssa. Ostopalveluihin sisältyvät HUS:lta ostettujen palvelujen kustannukset. Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoidon kustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta 15,7 milj. euroa (6,7 %).

Psykiatrinen erikoissairaanhoido

Helsingin oma psykiatrinen avohoito sisältää psykiatrian poliklinikat, psykiatrian päivystyspoliklinikan, päiväsairaanhoidon, asumiskuntoutuksen ja perhehoidon. Myös näistä kustannuksista on vähennetty asiakasmaksut, jotta kustannukset ovat vertailukelpoiset sairaanhoitopiiriin kustannusten kanssa. Lisäksi tässä kohdassa ovat mukana mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen kustannukset. Ostopalvelut sisältävät psykiatrisen avohoidon ostot HUS:lta sekä mm. ostot Niemikotisäätiöltä, ulkokuntalaskutuksen, psykiatriaan kuuluvat järjestöjen avustukset sekä psykoterapian ostot. Kustannukset nousivat edellisestä vuodesta n. 4 milj. euroa (4,8 %). Oman toiminnan kustannukset olivat edellisen vuoden tasoa.

Laitoshoito

Somaattinen erikoissairaanhoido

Somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoitoon on laskettu ensimmäistä kertaa perusterveydenhuollosta siirretyt Helsingin omien päivystysten (Malmi ja Haartman) vuodeosastot. Lisäksi mukana on HUSin tuottama vuodeosastohoito. Kustannukset nousivat edellisestä vuodesta 34,2 milj. euroa: Kustannuksia kasvatti omien päivystyksen vuodeosastojen siirto perusterveydenhuollon ympärivuorokautisesta hoidosta somaattiseen erikoissairaanhoidoon

Psykiatrinen erikoissairaanhoido

Helsingin oman akuuttipsykiatrian, kuntoutuspsykiatrian ja psykiatrian päivystyksen vuodeosastojen kustannukset sisältyvät tähän osuuteen vähennettyinä asiakasmaksuilla. Ostopalvelut ovat HUSin tuottamia psykiatrian kustannuksia. Kustannukset laskivat 2,4 milj. euroa (3,3 %), josta oman toiminnan kustannukset laskivat 2,1 milj. euroa.

Kustannusten laskenta

Eri toimintojen kustannukset lasketaan poimimalla asiakas- ja potilastietojärjestelmistä käynnit ja hoitopäivät. Tiedot poimitaan ikäryhmittäin. Käyntien ja hoitopäivien määrät kerrotaan toimintavuoden toiminnallisen tilinpäätöksen yksikkökustannuksilla.

Sellaisten ostopalvelujen kustannukset, joita ei saada asiakas- tai potilastietojärjestelmistä, lisätään laskentaan manuaalisesti. HUSiin kustannukset saadaan HUSin tiedoista ja ne täsmätään kuntalaskutuksen summaan.

Väestö

Vertailussa suurten kaupunkien väestö on ikävakioitu. Perusväestönä on mukana olevien kaupunkien yhteinen väestöpohja. Ikävakiointissa tiedot on vakioitu tulosten esittämistavan mukaisissa ikäluokissa (0–6-

vuotiaat, 7–14-vuotiaat, 15–49-vuotiaat, 50–64-vuotiaat, 65–74-vuotiaat, 75–84-vuotiaat ja yli 85-vuotiaat). Ikävakioiduilla saatetaan eri kaupunkien kustannukset vertailukelpoisiksi. Vertailussa mukana olevien 11 suuren kaupungin väestömäärä oli vuoden 2014 lopussa 2,2 miljoonaa, mikä on runsas kolmannes koko maan väestöstä. Ikärakenteeltaan suurten kaupunkien väestössä oli koko maahan verrattuna vähemmän yli 50-vuotiaita ja 7-14-vuotiaita. Keskimääräistä enemmän oli 15-49-vuotiaita. Yli 65-vuotiaiden osuus suurten kaupunkien vuoden 2014 väestöstä oli 17,0 %. Määrä vaihteli Espoon 13,6 %:sta Kouvolan 24,2 %:iin. Myös Oulussa ja Vantaalla yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä oli alle 15 %. Yli 20 %:n osuuksiin pääsivät Kouvolan lisäksi Pori ja Lahti, Helsingissä osuus oli 16,4 % (v. 2013: 16,1 %). Koko maan väestöstä yli 65-vuotiaita oli n. 20 %. Yli 85-vuotiaitten osuus suurten kaupunkien väestöstä oli 2,0 %. Osuus Helsingissä oli 2,0 % ja koko maassa 2,45 %.

Vuoden 2014 vertailun tulokset

Suurten kaupunkien terveyden- ja vanhustenhuollon kustannukset kasvoivat 0,1 prosenttia vuonna 2014. Kun otetaan huomioon palkka- ja hintatason nousun vaikutukset, alenivat kustannukset reaalisesti 0,6 prosenttia. Helsingin kustannukset alenivat edellisestä vuodesta 0,8 %. Lahdessa kustannukset alenivat 3,6 %, Vantaalla 1,8 %, Espoossa 1,7 % ja Oulussa 0,5 %. Eniten reaalikustannukset kohosivat Porissa 3,9 % ja Kouvolassa 3,2 %.

Kansaneläkelaitoksen korvauksen piiriin kuuluvien yksityisten terveystalvelujen kustannukset kasvoivat noin 4 prosenttia vuodesta 2013.

Vuoden 2014 vertailussa Helsingin ikävakioidut asukaskohtaiset kustannukset 2 292 euroa/asukas olivat 11 suuren kaupungin vertailussa seitsemänneksi suurimmat. Kustannukset olivat 0,2 % mediaania pienemmät. Vuonna 2013 Helsingin kustannukset olivat viidenneksi suurimmat.

Vertailukaupunkien korkeimmat terveydenhuollon ikävakioidut asukaskohtaiset kustannukset 2 452 euroa olivat Oulussa. Seuraavina olivat Tampere 2 355 euroa, Kuopio 2 339 euroa ja Turku 2 337 euroa. Pienimmät kustannukset olivat Espoossa 2 112 euroa. Vantaan kustannukset olivat 2 185 euroa. Kustannuksiltaan kalleimman ja halvimman kaupungin välinen ero oli 340 euroa (vuonna 2013 ero oli 313 euroa/asukas).

Suomen Kuntaliitto tekee vastaavaa vertailua myös keskisuurista kaupungeista. Pääkaupunkiseutu ei ole suurten ja keskisuurten kaupunkien kustannusvertailussa kärjessä. Tässä vertailussa kustannukset on vakioitu koko maan väestön ikärakenteeseen. Kemin, Varkauden ja Oulun ikävakioidut asukaskohtaiset kustannukset olivat tämän vertailun suurimmat. Näin oli myös vuonna 2013.

Helsingin tulokset osoittavat, että Helsinki on edennyt strategiansa mukaisesti kohti viiden suurimman kaupungin mediaania. Helsingin

asukaskohtaiset ikävakioidut kustannukset ovat olleet suurten kaupunkien korkeimmat vuodesta 1997 vuoteen 2010. Vuonna 2011 kustannukset olivat toiseksi kalleimmat, saman suuruiset Tampereen kanssa, vuonna 2012 Helsingin kustannukset olivat neljänneksi kalleimmat Oulun, Tampereen ja Kuopion jälkeen ja nyt vuoden 2014 vertailussa Helsingin kustannukset olivat enää seitsemänneksi korkeimmat eli mediaani on saavutettu.

Helsingin terveyden- ja vanhustenhuollon asukaskohtaiset kustannukset eivät vuonna 2014 olleet missään ikäryhmässä vertailukaupunkien halvimmat. Ikäryhmässä 75-84 – vuotiaat kustannukset olivat kalleimmat. Helsingin kaikkien ikäryhmien (ikävakioimaton) keskimääräinen kustannus oli 2 255 euroa/asukas, mikä on alle suurten kaupunkien mediaanikustannuksen 2 424 euroa. Ikävakiomattomat asukaskohtaiset kustannukset olivat korkeimmat Kouvolassa, Porissa ja Turussa, joissa kaupungeissa on myös suhteellisesti eniten yli 65 vuotta täyttäneitä sekä myös yli 85-vuotiaita.

Helsingin kustannukset

Helsingin terveyden- ja vanhustenhuollon kokonaiskustannukset olivat vuonna 2014 yhteensä 1,4 miljardia euroa. Kustannukset nousivat edellisestä vuodesta n. 0,7 % (deflatoimaton). Eri toimintoja vertailtaessa Helsingin asukaskohtaiset kustannukset olivat vertailukaupunkien korkeimmat kotihoidossa, 194 euroa. Vuonna 2013 kustannus oli 193 euroa (deflatoimaton). Vertailukuntien keskimääräinen kotihoidon asukaskohtainen kustannus oli 172 euroa. Oulun kotihoidon asukaskohtainen kustannus oli seuraavaksi korkein 186 euroa, matalin asukaskohtainen kustannus oli Espoossa 140 euroa.

Helsingissä kotihoidon kustannukset pitävät sisällään sellaisia kustannuksia, jotka muissa kunnissa kohdentuvat pääosin avoterveydenhuollon kustannuksiksi. Lisäksi Helsingissä kotihoidon kustannuksiksi kohdistuu myös sellaisten asiakkaiden kustannuksia, jotka muissa kunnissa ovat ainakin osittain keskiraskaan palveluasumisen kustannuksissa. Kotihoidon kustannukset sisältävät Helsingissä kotihoidon lääkärikustannuksia n. 3 milj. euroa. Helsingin kotihoidon henkilöstöön kuuluu myös erityistyöntekijöitä, joiden kustannukset ovat kotihoidossa, samoin fysioterapiakustannuksia, joita kotihoito ostaa viraston kuntoutusyksiköltä. Kotihoidon asiakkaille jaettavien hoitotarvikkeiden kustannukset olivat Helsingissä 1,9 milj. euroa.

Suun terveydenhuollon asukaskohtainen kustannus oli Helsingissä 104 euroa, korkein asukaskohtainen kustannus oli Turussa 115 euroa. Vertailukuntien keskimääräinen kustannus oli 100 euroa. Vuonna 2013 Helsingin kustannus oli vertailukuntien korkein.

Helsingin asukaskohtaisissa terveyden- ja vanhustenhuollon kustannuksissa perusterveydenhuollon laitoshoidon asukaskohtaiset kustannukset ovat suurten kaupunkien mediaanissa 175 euroa/asukas. Kustannuksia pienentää omien päivystysten vuodeosastojen siirtyminen erikoissairaanhoidon. Sosiaalitoimen ympärivuorokautisen hoidon asukaskohtaiset kustannukset olivat 410 euroa. Korkein kustannus oli Kouvolassa, 437 euroa.

Helsingin psykiatrisen avohoidon asukaskohtainen kustannus 140 euroa oli 2,2 % mediaania korkeampi ja laitoshoidon asukaskohtainen kustannus 10,7 % korkeampi. Avohoidossa korkein asukaskohtainen kustannus 175 euroa oli Porissa ja matalin 89

euroa Turussa. Eroa selittää mm. Helsingin psykiatrisen päivystyksen toteutus vielä vuonna 2014 omana kokonaisuutena. Muissa kunnissa psykiatrian päivystys on toteutettu yhteispäivystyksenä.

Asumispalveluihin ja tavalliseen vuokra-asuntoon siirtyminen psykiatrisen hoidon päätyttyä on Helsingissä hidasta ja potilaita jää asuntoa jonottamaan psykiatriseen erikoissairaanhoidon. Myös metropoli-ilmio ja mm. korvaushoitoasiakkaiden suhteessa suuri määrä verrattuna muihin kuntiin nostaa kustannuksia.

Somaattisen erikoissairaanhoidon avohoidon ja laitoshoidon asukaskohtaiset kustannukset olivat Helsingissä alle mediaanin. HUS:n kokonaiskustannukset nousivat vuodesta 2013 vuoteen 2014 n. 2 %, nousun painottuessa avohoitoon.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Helsingin asukaskohtaiset kustannukset ovat strategian mukaisesti saavuttaneet suurten kaupunkien mediaanikustannuksen. Helsingin asukaskohtainen kustannus vuonna 2014 oli 2 292 euroa. Kustannukset olivat 0,2 prosenttia mediaania pienemmät. Vuonna 2003 ero oli 24,3 %, vuonna 2012 se oli 1,2 % ja vuonna 2013 Helsingin kustannus oli enää 0,9 % suurempi kuin suurten kaupunkien mediaani. Vuonna 2008 kustannusten ero vertailukuntien mediaaniin oli 90,3 milj. euroa. Vuonna 2012 ero oli kaventunut 15,6 milj. euroon, vuonna 2013 ero oli 11,9 milj. euroa ja vuonna 2014 kustannusten ero oli 3,4 milj. euroa alle mediaanin.

Yksityinen terveydenhuolto

Suomen Kuntaliitto on vertaillut myös yksityistä terveydenhuoltoa KELA:n tilastojen pohjalta. Mukaan on otettu kustannukset yksityisistä lääkäripalveluista yleis- että erikoislääkäripalveluista, hammaslääkäripalveluista sekä tutkimuksista ja hoidoista. Tietoja ei ole saatavilla työterveyshuollosta, koska kustannuksia ei valtakunnallisesti voida kohdentaa asiakkaan kotikunnan mukaan. Kustannukset on ikävakioitu samalla menetelmällä kuin kuntien kustannukset. Suurten kaupunkien yksityisen terveydenhuollon ikävakioidut kustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta noin 4 prosenttia. Yksityisen terveydenhuollon korkeimmat ikävakioidut asukaskohtaiset kustannukset olivat Espoossa 262 euroa, kun vastaavasti kunnallisen terveydenhuollon vertailussa Espoon kustannukset olivat suurten kaupunkien vertailun matalimmat. Yksityisen terveydenhuollon matalimmat asukaskohtaiset kustannukset olivat Jyväskylässä ja Kuopiossa, 139 euroa.

Yksityisen terveydenhuollon asukaskohtaiset kustannukset suurimpien kaupunkien osalta olivat seuraavat (e/asukas):

	2013	2014
Espoo	266	262
Helsinki	243	241
Turku	222	218
Vantaa	207	208
Tampere	185	193
Oulu	161	162